

Η ΕΝΟΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ*

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ γερμανικοῦ πρωτοτύπου)

Υ Π Ο

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Θεμελιώδους σημασίας (διὰ τὸ ἡμ. θέμα) εἶναι «ἡ Συμβολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀντιπροσωπείας» ἐν Ν. Δελχί (1961), ἐπιδοθεῖσα εἰς τὸ «Τμῆμα τῆς Ἑνότητος» (Sektion: Unity). Τοῦτο ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον, ἀγγλιστὶ καὶ ἐλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ γράφοντος, ἐν τῇ «Θεολογίᾳ» (1962).

α) Τὸ κείμενον τὸ διανεμηθὲν εἰς τὰ μέλη τοῦ Τμήματος τὴν 1ην Δεκεμβρίου 1975, ἐμφανίζει σύγχυσίν τινα, ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὸ κείμενον τὸ περιεχόμενον εἰς τὰς σχετ. σελίδας τοῦ Βιβλίου τῶν ἐργασιῶν (Arbeitsbuch: Nairobi 1975) τῆς Ε' Γεν. Συνελεύσεως τοῦ Π.Σ.Ε. δὲν εἶναι καλλίτερον**.

Τὸ πρόβλημα, ὅπερ τίθεται πρὸς τὸν ἀναγνώστην, εἶναι τὸ ἐπόμενο:

Ὅταν ὁ λόγος — ἐν τῷ νέφῳ σχεδῶν κειμένου — εἶναι περὶ τῆς Ἐκκλησίας, τότε ἐρωτᾶται: ποία εἶναι αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία, διότι ἡ ἐμπειρία μας, ἡ πραγματικότης, εἶναι ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι χωρισμένους εἰς Ἐκκλησίας (Ὁρθόδοξον, Ἀνατολικὰς, Ρωμαϊκὴν, Ἀγγλικανικὴν καὶ Προτεστάντικὰς

* Σημείωμα ἐπιδοθὲν εἰς τὸ Β' τμῆμα (II Sektion) τῆς ἐν Nairobi τῆς Kenya Ε' Γεν. Συνελεύσεως τοῦ Παγκοσμίου, Συμβ. Ἐκκλησιῶν ὑπὸ τοῦ μέλους τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καθηγητοῦ Γερασίου Ι. Κονιδάρη, καὶ μέλους τῆς Ἐπιτροπῆς Πίστεως καὶ Τάξεως καὶ ἐκπροσώπου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας. Τὸ σημεῖωμα ἐπεδόθη καὶ εἰς τὸν Διευθυντὴν τῆς Γραμματείας «τῆς Πίστεως καὶ Τάξεως» τοῦ Π.Σ.Ε.

** Μὲ τὰς εἰς τὴν II Sektion παρεμβάσεις τοῦ Σεβ. Αὐστραλίας, τοῦ Σεβ. Ἑλσινκίου τοῦ πατρὸς καὶ συναδέλφου κ. Ρωμανίδου, τοῦ κ. Νησιώτη τοῦ γράφοντος κ. ἄ. τὸ τελικὸν κείμενον, ὑποβλήθην εἰς τὴν Συνέλευσιν, μόλις τὴν 10ην Δεβρίου, ἤτοι τὴν τελευταίαν ἡμέραν (ἴαν χαρακτηριστικὸν) τῶν συνεδριῶν αὐτῆς, ἐβελτιώθη καὶ ἔγινεν ἀνεκτόν. Ὅμως διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ὑποστῇ νέαν κριτικὴν βάσανον ἐκ μέρους τῶν Ὁρθόδοξων. Προέτεινα εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον τὴν μετάφρασιν τοῦ κειμένου, ὅπερ εὐρίσκειται πρὸς ἐκτύπωσιν, διὰ τὴν 8ην Ε' Γεν. Συνέλευσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν Nairobi τῆς Kenya.

Τῆς κατὰθέσεως προσηγήθη διεξοδικὴ συζήτησις εἰς τὴν Ὑποεπιτροπὴν, ἧς προήδρευεν ὁ R. Nelson, πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐργασίας. Ἐκεῖ διετύπωσα τὰς γνώμας μου διὰ μακρῶν παρεμβάσεων.

Βιβλιογραφία: Καρμίρη Ἰω., Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία. Τόμος Ε' τῆς Δογματικῆς, Ἀθῆναι 1973.

‘Ομολογίας και παραφυάδας). “Όταν ὁ λόγος γίνεται περὶ ‘Εκκλησιῶν, τότε ἐρωτᾶται: ποῖα εἶναι αὐταί;

β) ‘Εν τῇ ‘Ορθοδόξῳ (Καθολικῇ) ‘Εκκλησίᾳ αἰσθανόμεθα καὶ κατανοοῦμεν τὴν ‘Ενότητα τῆς ‘Εκκλησίας, ὡς ‘Εν ὀ τ η τ α Ο ὑ σ ί α ς, διότι πρόκειται περὶ ‘Ενότητος ἐν τῇ ταυτότητι (Identitätseinheit), καὶ οὐχὶ ‘Ενότητος ὁμοσπόνδων ‘Εκκλησιῶν, ἀλλ’ ἐνότητος ἐν ἐσωτερικῇ δομῇ (Struktureinheit), ὑφισταμένην ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅτε αἱ ἐπισκοπικῶς συντεταγμένοι ‘Εκκλησιαὶ ἀπετέλουν ἐνότητα. Αὐταὶ ἀπετέλουν ‘Ενότητα διότι ἐκυριάρχει ἐν αὐταῖς ἐνότης ἐν τῇ πίστει, ἐν τοῖς θεμελίοις τοῦ Πολιτεύματος — (ἢ συνοδικότης ἀπετέλει οὐσιαστικὸν σημεῖον)—, ἐν τῇ λατρείᾳ, χωρὶς ὁμοιομορφίαν καὶ εἰς τὸ ἦθος. Αὕτη ἡ ‘Ενότης εἶχεν ὡς ἐπακόλουθον κοινωνίαν τῆς Θείας Εὐχαριστίας, δι’ ὃ καὶ αὕτη ἀπετέλει προϋπὸθεσιν διὰ τὴν Καθολικότητα ὅλων τῶν ‘Εκκλησιῶν.

γ) ‘Η ἐνότης αὕτη παρουσιάζει τὴν ἐνότητα τοῦ Σώματος Χριστοῦ, ὅπως κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας, εἰς τὰ μυστήρια. “Όμως ἡ ἐγκυρότης τῶν μυστηρίων ἔχει ὡς προϋπὸθεσιν τὸ ἐπισκοπικὸν λειτουργήμα, ὡς τὴν πληρότητα τῆς ‘Ιερωσύνης τῆς ‘Εκκλησίας, ἣτις δεικνύει ἀδιάκοπον Συνέχειαν (Kontinuität), διὰ τῶν ‘Αποστολικῶν διαδοχῶν (μαρτυρίαι τοῦ ‘Ηγγήσιππου, Εἰρηναίου, ‘Ιππολύτου, Εὐσεβίου 1,1 «διαδοχαὶ τοῦ ‘Αποστόλων»), αἵτινες τὴν βεβαιώνουν καὶ τὴν ἐξασφαλίζουν.

δ) Διαδοχὴ τῶν ‘Αποστόλων καὶ ἀποστολικὸν κήρυγμα καὶ «καθιστάνα» ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστίᾳ (Λειτουργία μετὰ δύο ἐπικλήσεων τοῦ ‘Αγ. Πνεύματος ἐν Τριάδι), ἀποτελοῦσι θεμελιώδη συστατικὰ στοιχεῖα τῆς ‘Ενότητος ταύτης, ἐν ἣ ἡ ‘Ιεραρχία ἐξασφαλίζει, ἐνεκα τῶν ἐν λόγῳ στοιχείων, τὴν παρουσίαν τοῦ ‘Αγ. Πνεύματος.

ε) “Ενεκα τοῦ λόγου τούτου ἐπέτυχεν ἡ ‘Εκκλησία, ἵνα, ἐν τῷ ρεύματι τῆς Γραμματείας τοῦ Γνωστικισμοῦ τοῦ Β’ αἰῶνος, συγκροτήσῃ τὰ βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης εἰς «Κανόνα» καὶ ἀνακηρύξῃ τοῦτον.

στ) ‘Η πα ρ ἄ δ ο σ ι ς, ὡς περιεχόμενον καὶ μέσον τῆς Συνοδικότητος — κοινωνίας τῶν ἐπισκόπων, οἵτινες ἀπετέλουν κοινωνίαν τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ἐπέτρεψεν τοῖς ἐπισκόποις, τῆς ἐν λόγῳ ἐποχῆς τοῦ ἀγῶνος, νὰ καθορίσωσι μὲ ἱστορικὴν συνείδησιν τὴν ‘Αποστολικὴν παράδοσιν, ἐν πίστει, ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς Κ. Διαθήκης, δι’ ὧν ἐσχημάτισαν τὸν Κανόνα τῆς πίστεως. Τοῦτο παρουσιάσθη ὑπὸ τῆς ‘Εκκλησίας, ὡς τὸ βιβλίον περὶ τῆς ‘Αποκαλύψεως τῆς ἀληθείας: περὶ τοῦ Θεοῦ ἐν Τριάδι, περὶ τοῦ ‘Ιησοῦ Χριστοῦ, ὡς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος καὶ περὶ τῆς σωτηρίας καὶ ἐν τοῖς ἐσχάτοις.

ζ) Τὴν εὐθύνην διὰ τὰ γεγονότα ταῦτα ἔφερον καὶ φέρουν οἱ διάδοχοι τῶν ‘Αποστόλων, οἱ ὅποιοι ἐγγυῶνται τὴν ἀσφαλῆ ἐν τῇ ἀληθείᾳ κοινωνίαν τῶν ‘Αγίων καὶ τὴν Καθολικότητα ἐκάστης τοπικῆς ‘Εκκλησίας. Τοῦτο ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τοῦ λειτουργήματος αὐτῶν.

Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ καὶ τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς προεστῶτα καὶ ποιμένα τῆς κατὰ τόπον Ἐκκλησίας, εἶναι οὐσιαστικὴ ἐνότης*.

η) Ἐνεκα τούτου εἶναι ἀδύνατος ἡ ἀποδοχὴ τῆς *intercommunio*. Ἐν τούτῳ ἰστάμεθα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἀρχαίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία παρουσιάζει μίαν κάθετον καὶ ὀριζοντίαν ἐνότητα. Αὕτη ἐδράζετο ἐπὶ τῆς ταυτότητος τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ πολιτεύματος, διότι οἱ ἴσοι πρὸς ἀλλήλους ἐπίσκοποι ἠγγυῶντο τὴν συνέχειαν μὲ τὴν Ἀρχικὴν Ἐκκλησίαν καὶ μεταξὺ ἀλλήλων ἐν τῷ κηρύγματι τῆς Ἀποστολικῆς πίστεως, οὖσαν προϋπόθεσιν τῆς «Κοινωνίας» (διακοινωνία ἡτό τι τὸ ἀδιανόητον, βεβαίως μετὰ αἰρετικῶν ἢ σχισματικῶν καὶ διὰ τοῦτο ἡ λέξις *intercommunio* εἶναι ἄγνωστος). Ἐνεκα τῆς ρήξεως ἐν τῇ πίστει ἢ τῇ διοικήσει ἡ Ἐκκλησία καθίστα τοὺς αἰρετικοὺς ἀκοινωνήτους, ἐξ οὗ καὶ ἡ λ. ἀκοινωνήσια.

θ) Ἡ κοινωνία ἐν τῇ Θεῷ Εὐχαριστίᾳ προϋποθέτει πλήρη συμφωνίαν κλήρου καὶ λαοῦ ἐν τῇ πίστει καὶ εἰς τὰ θεμέλια τοῦ πολιτεύματος καὶ τὴν κατανόησιν τῶν ὄρων τῆς σωτηρίας. Ταῦτα δὲ ἐξεφράσθησαν καὶ διευτυπώθησαν εἰς τὰς Οἰκουμ. Συνόδους καὶ τὴν συμφωνίαν τῶν Πατέρων.

* *

Ἐνεκα τῶν λόγων τούτων πιστεύομεν οἱ Ὀρθόδοξοι, ὅτι μετὰ τὴν Ἐνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν θὰ ὑπάρξῃ ὡς ἐπακόλουθον ἡ Κοινωνία — ὄχι διακοινωνία — ὡς ἐπισφράγισις τῆς Ἐνώσεως. Τὴν ἀπόφασιν θὰ λάβουν αἱ Σύνοδοι καὶ νέα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Ἡ ἐπιτυχία τῶν διαπραγματεύσεων τῶν Ἐκκλησιῶν — συνήθως διμερῶν — ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ὀρίμανσιν τῶν συζητήσεων τῶν χωριζουσῶν ἡμᾶς διαφορῶν.

Ὁ σκοπὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἔργου τοῦ Παγκ. Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν θὰ ἔδει νὰ εἶναι ἡ προσπάθεια πρὸς ἐπεξεργασίαν τῶν θεμάτων, ὥστε νὰ ὀριμάσουν αἱ λύσεις. Τοιοῦτο ἔργον θ' ἀπετέλει συμβολὴν εἰς τὴν Ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἀληθῶς μεγάλην προσφορὰν.

Δι' ἐμὲ κατέστη προβληματικὸν κατὰ πόσον βαδίζομεν κατ' εὐθειᾶν τὴν ὀρθὴν ταύτην ὁδὸν τῆς ἀληθείας.

Nairobi 2 Δεκεμβρίου 1975

Κατετέθη διὰ τὸ Τμῆμα II τῆς Ε' Γεν. Συνελεύσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν. Ἐν Δελχί συνῆλθεν ἡ Γ' (1961).

* Πρβλ. Ἰ. Ζηζιούλα: Ἡ Ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Θεῷ Εὐχαριστίᾳ καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας. Ἀθήναι 1965. Καὶ Δήλωσιν Ὀρθόδοξων ἐν Ν. Δελχί 1961. Ἐκδ. Γ. Κονιδάρη, ἐν Θεολογία 1972, θ' ἀκολούθησεν πρὸς θεμελίωσιν ταύτης ἔργον γερμανιστῆ (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν): Ist ein konsensus im Eucharistie und Amt in der Ökumenie möglich? Πρόκειται περὶ ἀπαντήσεως, διὰ τῆς ἐρεῦνης τῶν ἀρχαίων κειμένων τῶν δύο πρώτων αἰῶνων τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας. Σελ. 500 περίπου.